

De Buitenplaats Hoolendregt.

door Dick Slebos

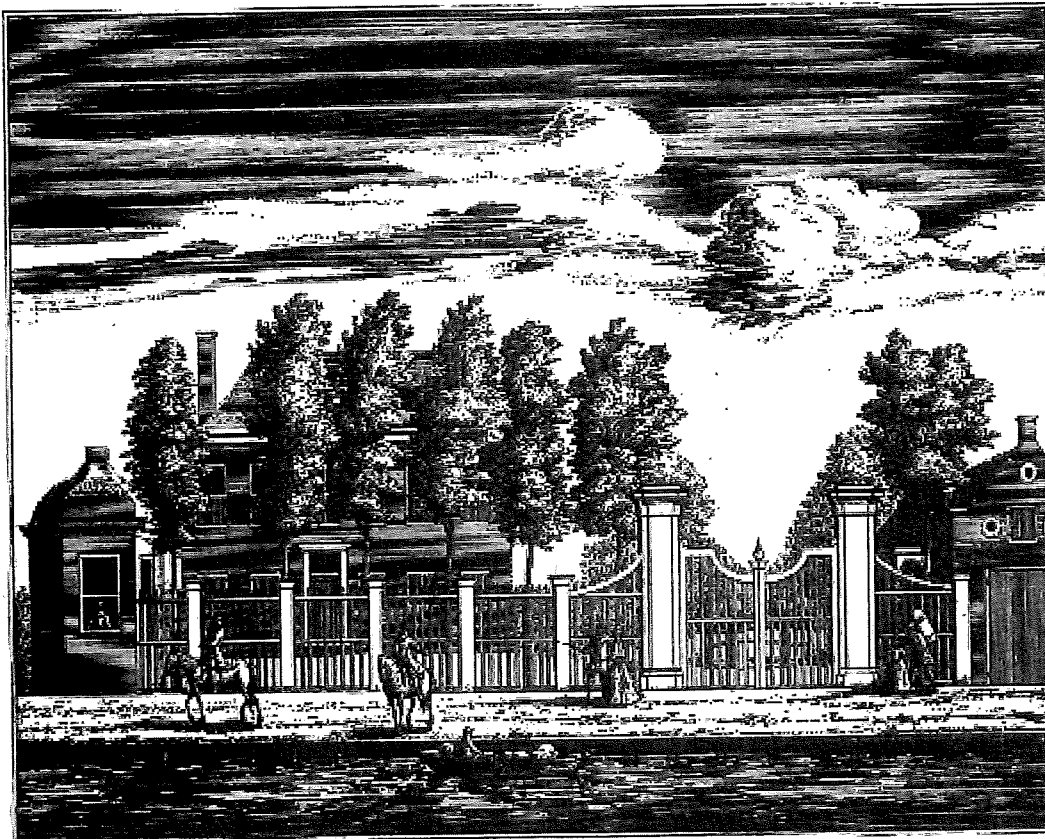
Deel 1 Van een puissant rijk meisje, dat zich op 15-jarige leeftijd liet schaken !

Hoolendregt heeft gestaan op de plaats waar in de 20e eeuw het Amsterdams Koffiehuis aan de Amsterdamse Straatweg gevestigd was, waarvan het gebouw aan het eind van die eeuw opgeknapt en gerenoveerd is en waar nu Arvato Bertelsmann gevestigd is. In het midden van de 17e eeuw stond op deze plek een aantal oude huizen met een boomgaard. Het meisje waarvan hier het een en ander wordt verteld heette Catharina Maria Blaeu.

Zij werd op 9 januari 1679 in de Katholieke kerk De Boom in Amsterdam gedoopt. De familie Blaeu, die ook vaak de naam Blauw schreef, had niets te maken met de drukkers en kaartenmakers van deze naam, maar was afkomstig uit Haarlem en beleed het katholieke geloof. Pieter Jansz Blaeu was als kind naar Amsterdam gekomen en in 1608 op 30-jarige leeftijd getrouwd met Tryntie Symons Meebael. Hij was kramer; zijn zoon en naam-

genoot, geboren in 1614, werd erwtenkoper. Deze trouwde in 1644 met Geertie Willems van Muyen, de weduwe van Harmen Dirksz Compas. Pieter Pieterszn Blaeu en Geertie Willems van Muyen kregen een zoon, naar diens grootvader maternel Willem gedoopt, die op jeugdiger leeftijd dan zijn vader en grootvader trouwde. In 1668 vond hij, 20 jaar oud, een evenoud bruidje in Maria van Sanen, wier ouders, Willem Jansz van Sanen en Aefge Jans Hartgers reeds waren overleden. Maria van Sanen blijkt door vererving zeer vermogend te zijn geweest. Tot dat vermogen behoorden ook een aantal oude huizen genaamd Hoolendregt.

De kinderen uit haar huwelijk met Willem Blaeu zijn alle jong-

Mee-bael, appartement u Mr BARTHELEMI BLAEU.

Mee-bael, dubbelwoning van HERRN BARTHELEMI BLAEU.

87

gestorven met uitzondering van het jongste, Catharina Maria Blaeu, die - toen haar moeder één jaar na haar geboorte overleed - daarmee een formidabele erfenis verkreeg. Haar moeder had bij haar testament haar echtgenoot alsmede de boekhouder Lucas Denijs als voogden aangewezen. Haar vader had eveneens twee voogden aangewezen, waaraan na zijn dood in 1690 het Gerecht nog twee voogden toevoegde als bijstand aan Lucas Denijs, waarvan er één Florentius Dommer was, de zoon van Gijsbert Dommer en Catharina van Sanen, de zuster van Maria van Sanen, en aldus een volle neef van Catharina Maria Blaeu.

Een indruk van het vermogen waarover Catharina als jong

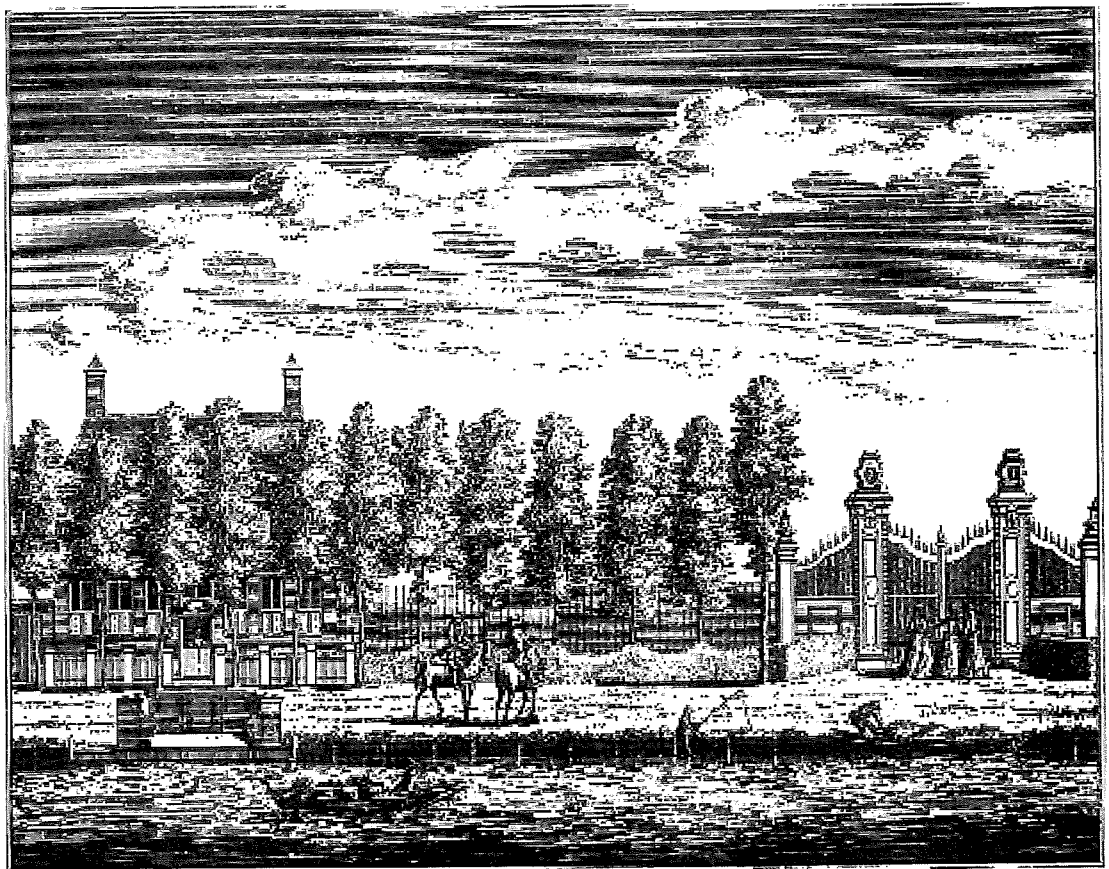
meisje reeds beschikte verkrijgen wij uit de verantwoording en afrekening van het beheer van Lucas Denijs, dan inmiddels notaris geworden, uit 1696. In deze akte lezen wij bijvoorbeeld dat hij de verschuldigde belasting van 20 huizen in Amsterdam in één keer betaalde ! Deze huizen worden alle afzonderlijk genoemd – voor zover de overdracht in Amsterdam geschiedde - met *de quytscheldinge*, d.w.z. de datum waarop het object eigendom van de familie werd. Hoolendregt komt in deze afrekening voor als *seeckere gront ende oude huysingen, met bergh, schuyr ende boomgaart, staande en gelegen in het Uytreghtse gerecht tot Abcoude, genaamt de Hoolendreght*, met verwerving in 1659. Naast alle

Amsterdamse bezittingen en Hoolendregt komt in deze lijst ook de boerenhofstede Meebael voor, met verwerving op 29-08-1637, gelegen nabij Baambrugge, alsmede enkele andere objecten in het buitengebied van Amsterdam, zoals in de Beemster en de Banne van Sloten.

Meebael, oorspronkelijk een boerderij, moet in de zeventiger jaren van de 17e eeuw door Willem Blaeu tot buitenplaats zijn opgewaarderd; de architectuur wijst daar op. Heeft hij er de naam van zijn grootmoeder Meebael aan verbonden ?

*Afb. 1.

Na het overlijden van zijn echtgenote in 1680 is Willem het als buitenverblijf blijven benutten. Hij hertrouwde met een dochter van de op de ten zuiden van Meebael gelegen buitenplaats

*Hoolendreght, appartements de Mr JEAN LE BRETTON
VAN DOORWERFF.*

*Hoolendreght, landhuiswoning der HEER JAN LE BRETTON
VAN DOORWERFF.*

Afb.2

69

Afb. 3

Paddenburg gevestigde Cornelis Barchman Wuytiers: Geertruyt Jacoba Barchman Wuytiers. Ook zij was van katholieke huize en bleef, na het overlijden van Willem in 1690, nog een aantal jaren op Meebael wonen. Daarvoor betaalde zij Fl. 125,- per halfjaar aan huur, middels Lucas Denys aan haar stiefdochtertje Catharina Maria.

De in 1690 elf jaar oude en volle wees geworden, schatrijke Catharina Maria Blaeu is door de voogden in een internaat te Haarlem ondergebracht, waarbij vooral de familie van moederszijde het verdere verloop van de gebeurtenissen nauwlettend in het oog hield, zulks in verband met de kapitalen die zij vertegenwoordigde. We mogen aannemen dat de zuster van haar moeder, Catharina van Saenen, eveneens de nodige kapitalen had geërfd, doch van haar werden 10 kinderen volwassen, zodat aan die zijde de spoeling dunner was.

Deze familie was overigens niet de enige geïnteresseerde, zoals uit het verhaal zal blijken. In de

jaarboeken van het Genootschap Amstelodamum van 1967 e.v. publiceerde Mej.dr.I.H. van Eeghen, destijds als archivaris verbonden aan het Gemeente Archief van Amsterdam, enkele artikelen over dit spraakmakende meisje, waaruit ik het een en ander citeer. Haar laatste artikel draagt de titel: "Een schaking in 1694 om van het school leggen bevrijd te zijn". Deze titel ontleende mej. van Eeghen aan de akte van notaris Commelin, waarin Catharina haar lezing van het gebeurde vastlegde en dit als de reden tot de schaking aangaf. Het zou kunnen zijn dat zij in deze akte de gebeurtenissen in een voor haar zo gunstig mogelijk daglicht probeerde te stellen. Zij vertelde dat de oudste zuster van de beoogde bruidegom, Cornelis Dutry, vier à vijf weken vóór haar vertrek uit de school, tevens internaat, met haar dienstmaagd Engel aldaar was komen logeren. Deze zuster had Catharina met diverse galanterieën aangehaald en haar tegen haar school en voogden opgestookt, alsmede gesolliciteerd voor haar broer Cornelis

Dutry. Tweemaal had Catharina daarop Cornelis in de tuin van de Maire ontmoet. De zuster van de beoogde bruidegom was doorgestaan met haar pogingen om haar te overreden de school en internaat te verlaten. Toen Catharina eindelijk had toegezegd werd alles snel geregeld. Om acht à negen uur 's avonds was Catharina met de genoemde dienstmaagd uit de voordeur, waar de sleutel in stak, naar buiten gegaan en had Cornelis op de afgesproken plaats gevonden. Hij had haar een mantel over het hoofd geworpen, buiten de poort van Haarlem geleid en met een koets naar Amsterdam gebracht.

Feit is dat zij daags na de ontvoering, op 24 april 1694, haar vijf voogden voor commissarissen van huwelijkszaken gedaagd heeft, teneinde de redenen aan te geven waarom zij niet wilden consenteren in het huwelijk dat zij zou aangaan met Cornelis Dutry. Wij kunnen gevoeglijk aannemen dat de familie Dutry groot belang hechtte aan het huwelijk van Cornelis met dit schatrijke meisje. Cornelis, die toen in Gent woonde, was door zijn ouders verzocht uit Gent terug te komen omdat er een *considerabele party te doen was, die syn suster bevoorens had bearbeyt!*

Op 8 mei 1694 kwam de zaak op het stadhuis bij commissarissen van huwelijkszaken voor. Uit de verklaringen, die de ruyterwacht Barent Jansz Noot op 11 mei en de sleper Jan Elbring op het stadhuis op 15 mei ten verzoeken van de hoofdofficier voor notaris Bocx aflegden, valt op te maken wat zich op 8 mei heeft afgespeeld. Die dag logeerde Catharina bij haar neef, Dr. Theodorus Vinck,

de echtgenoot van Eva Maria Dommer. Daar kwam 's morgens Cornelis Dutry met zijn broer Benjamin en liet door de laatste verzoeken, of hij zijn bruid naar het stadhuis mocht geleiden. Dit verzoek werd uiteraard afgewezen en Dr. Vinck nam met Catharina plaats in een slede, die hen naar het stadhuis bracht, terwijl Florentius Dommer, gekleed in een blauwe rok, te voet er naast ging. Bij de Kalverstraat pikte Cornelis Dutry, gehuld in een gekleurd lakens kleed de slede weer op, en tegelijk daarmee kwam hij bij de achtertrappen van het stadhuis aan. Toen Dr. Vinck de 'bruid' bij het bestijgen van de trappen een hand wilde geven was ook de 'bruidgom' daar en wilde hetzelfde doen. Florentius Dommer trachtte dit te beletten en zei: 'Ruck af', waarop Dutry zijn degen trok, welk voorbeeld werd gevolgd door Dommer. De ruyterwacht, die klaar stond om het gezelschap naar de kamer van commissarissen te geleiden, kwam op dat ogenblik tussenbeide en dreigde er met zijn stok op los te slaan. Dat had succes, want de beide mannen - de ruyterwacht onderscheidde hen door hun kleren - staken de degen weer aan hun zij en de een na de ander ging naar boven. Het voert te ver om alle participanten in deze rechtzaak ten tonele te voeren; feit is dat Cornelis Dutry door de Schout werd gedaagd wegens het trekken van de degen tegen een door het gerecht aangestelde voogd. Hij achtte dit vergrijselijkbaar ernstiger dan de schaking. Cornelis Dutry werd in de boeien verhoord en werd vastgehouden, zij het dat schout en schepenen hem toestonden *in de pijnkamer te mooge loogee-*

ren te sijnne coste. Dat was geen vrolijk verblijf, maar beter dan de arrestantenhokken in de gewelven van het stadhuis. Hij zou daar een week logeren, immers zijn vader Jan Dutry nam de zaak hoog op en bewerkstelligde dat hij op borgtocht werd vrijgelaten. Voor de invrijheidstelling werd een cautie van Fl. 10.000,- gevraagd. Die werden uiteraard niet betaald maar vader Jan en broer Benjamin stelden zich borg. Hoe de gerechtelijke uitspraken hebben geluid kon Mej. van Eeghen niet nagaan, maar zeker is dat het huwelijk niet doorging. Commissarissen van Huwelijks Zaken volstonden met een korte aantekening in het *huwelijkskrakeelregister*. (een woord om te onthouden bij het scrabbelen) en Cornelis Dutry vertrok onverrichter zake weer naar Gent. Catharina vond, door haar huwelijk een jaar later met Regnerus (Reynier) Schaep, *medisch doctoer*, in hem een goede pleitbezorger, zodat de inmiddels notaris geworden Lucas Denys in 1696 een akte van *quitantie en approbatie* kon opmaken, waarin uitvoerig afrekening werd gegeven inzake zijn beheer van hetgeen haar vanwege haar moeder opgekomen en aanbestorven was. Uit deze afrekening is hierboven reeds geciteerd.

Eerst nu komt er weer tijd en aandacht voor de bezittingen in Abcoude en Baambrugge. De oude huizen op de gronden *genaampt Holendrecht* werden gesloopt en op die plaats verrees de nieuwe buitenplaats Hoolendregt, die ook waardig werd bevonden om op te nemen in het boek *Hollands Arcadia* van 1729. *Afb. 2. De architectuur gaat in de gravure vrijwel

geheel schuil achter het geboomte. Wel is het twee ramen breder dan de meeste in eerdere Angstel-kronieken besproken buitenplaatsen; het toont zich met een fraaie ingangspartij aan de rivier. De pilaren ter weerszijden van het ingangshek zijn versierd met de wapens van de bouwheer en diens echtgenote, de laatste in de heraldisch juiste ovale vorm. *Afb. 3.

Het op deze wijze aanbrengen van de wapens zien wij zelden bij de buitenplaatsen langs de Angstel. Ik veronderstel dat dit bij Hoolendregt is gedaan in navolging van de uitvoering van het ingangshek van de buitenplaats Paddenburg naast Meebael, waar Catharina als kind toch vaak zal hebben vertoefd.

Verder acht ik bijzonder dat toegangspartij en heerenhuis vrij ver verschoven ten opzichte van elkaar staan, hetgeen het aanzicht royaler maakt. Ook dat zien wij in het boek *Hollands Arcadia* niet zo vaak.

Na de voltooiing van Hoolendregt werd in 1700 Meebael verkocht en speelde het buitenleven van Reynier en Catharina zich op Hoolendregt af. Het huwelijk mocht zich helaas niet in een zo rijke kinderschaar verheugen als de voorouders van Christina hadden gehad. Zij kregen slechts één zoon, Martinus Wilhelmus Laurentius Schaep, die geestelijk gehandicapt was en die daarom door de familie *het onnoozele schaepie* werd genoemd.

Over dit schaepie gaat deel 2 van deze geschiedenis, waarvoor U tot de volgende aflevering van deze Kroniek geduld zult moeten hebben..

Dick Slebos.